

SKRIVELSE

2003-06-04

Vårt d nr 2003:099

Landstingsstyrelsen
Stockholms läns landsting
Box 22 550
104 22 STOCKHOLM

Nya lokaler för Stockholms läns museum

Bakgrund

I oktober 2003 är det 20 år sedan stiftelsen Stockholms läns museum startade sin verksamhet. Stiftelsebildare var Stockholms läns landsting, Stockholm, Södertälje, Norrtälje och Sigtuna kommuner samt Stockholms läns hembygdsförbund. De första tio åren benämndes museet Länsmuseumbyrå och var först under en kort period kopplad till Stockholms Stadsmuseum. Länskonsten var förlagt till Södertälje och kopplad till kommunens kulturförvaltning. De senast tio åren finns museet samlat i Klarahuset inom Sabbatsbergsområdet i Stockholm. Hyreskontraktet där går ut 2004 och museet måste finna annan lokalisering.

Stockholms läns museum har ansvaret för kulturmiljön och kulturarvet i Stockholms län. Stockholms Stadsmuseum har motsvarande ansvar inom Stockholms stads gränser. Länsmuseum är länets största och minsta museum. Det största genom sin uppsökande verksamhet i hela länet med vandringsutställningar, museipedagogik för skolorna inom konst och kulturarvsfrågor och ett brett samarbete med länets kommuner i bygg- och planändring, kulturmiljöplaner och information om kulturmiljöerna i landskapet, t ex genom skyltning. Det minsta och osynligaste museet genom sin undanskymda lokalisering i trånga lokaler i Klarahuset och den lilla, men hårt arbetande personalstaben.

Under museets 20 år har det aldrig fått en verklig chans till en rimlig utveckling med anslag i paritet med uppdragets omfattning, d.v.s. att ansvara för frågor om länets rika kulturarv och kulturmiljö. Förutom en stor fotografisk samling så har museet inga egna samlingar att ta hand om, vilket är en fördel eftersom det är mycket kostnadskrävande med konservering, magasin mm. Det som grävts upp vid arkeologiska grävningar förvaras på Historiska museet i Stockholm, men vi kan låna in föremål vid behov, t ex för våra egna utställningar.

Länsmuseet är morgondagens museum genom sin tidiga och breda användning av webben för att sprida information till länets många invånare om deras kulturarv och kulturmiljö.

Efter några år i slutet av 1990-talet med en svår ekonomisk situation har nu museet skapat goda ekonomiska rutiner. Både anslags- och uppdragsverksamheten håller idag budget och den senare genererar ett mindre överskott. Allt detta är ett resultat av hårt arbetande och ansvarskännande personal på museet.

Länsmuseet står nu efter 20 år vid ett avgörande vägval för framtiden. För att göra museet synligare för länets invånare behövs ett museum med lokalisering i någon närliggande kranskommun till Stockholm med goda kommunikationer. Samtidigt fordras en museibyggnad som innehåller goda arbetslokaler för personalen, en utställningslokal där länets historia och kulturmiljöer kan visualiseras. Huset skall också fungera som mötesplats för olika intressegrupper där det kan föras en spännande dialog och debatt om hur vi skall förvalta och utveckla vårt gemensamma kulturarv och föra det vidare till kommande generationer.

Arbetsmiljön i länsmuseets nuvarande lokaler i Klarahuset i Sabbatsberg har under de senare åren blivit allt sämre. Personalen sitter trångt, ofta tillsammans med maskiner och annan utrustning p.g.a. av brist på särskilda utrymmen för detta. Utrymmesbristen har också medfört att korridorerna fått tas i anspråk för hyllor, kopiatorer mm, vilket påverkar utrymningsvägarna. Trångboddheten kan inte heller åtgärdas i de nuvarande lokalerna eftersom det saknas expansionsmöjligheter i huset. Utöver dessa problem har vi genom åren från gång till annan besvärats av mögeldoft, särskilt i samband med fuktigt väder. Ventilationen är undermålig med dålig luft som följd, vilket också bekräftats av värden (Stockholms kommun). Slutligen är lokalerna allmänt sett mycket slitna och behov av upprustning, t ex byte av ventilationsanläggningen. Enligt värden kommer en sådan renovering medföra en betydande hyresökning.

Om vi vill ha ett museum som ges rimliga möjligheter att ta ett framtida ansvar för uppdraget med kulturarvet, klara ökade kostnader för större lokaler samt ge personalen goda arbetsförhållanden och löner i paritet med andra museer behövs ett utökat anslag enligt bifogade beräkningar.

Mål och förutsättningar

Målet med flytten av länsmuseet från Sabbatsberg i Stockholm är att de nya lokaler skall uppfylla följande krav:

- god arbetsmiljö åt personalen
- ändamålsenliga utrymmen för museiverksamhet,
- bra förutsättningar för en publik verksamhet som kan verka för att stärka museets identitet och skapa ett tydligt ansikte utåt.

Strategin för att uppnå detta mål är följande:

1. att finna en lokalitet med god arbetsmiljö, praktiska kontorsytor, lämplig utställningslokal och andra för museet nödvändiga utrymmen. Ca 1400 kvm krävs, varav drygt 400 kvm för publik verksamhet.

2. att flytta ut museet från Stockholms stad så att det hamnar i sitt verksamhetsområde. Stockholms stadsmuseum svarar för de länsmuseumala frågorna i Stockholm.
3. att lokalerna har ett centralt läge i regionen i förhållande till trafikleder och allmänna kommunikationer så att publik från hela länet lätt och på kortast tid kan nå museet samtidigt som personalen snabbt och effektivt kan ta sig ut i länet på sina olika uppdrag. Platsen skall kunna nås med så många olika kommunikationsmedel som möjligt.
4. att det finns möjligheter till samverkan med andra kulturverksamheter på platsen som kan stärka museets publika verksamhet och verksamhet i övrigt.
5. att den aktuella platsen känns naturlig och logisk för ett länsmuseum, t ex en för länet typisk kulturmiljö och/eller andra kulturhistoriska värden.
6. att det finns andra värden i området som bidrar till att göra platsen attraktiv för besök och på så sätt bidrar till ökad publik tillströmning till museet.
7. att museets personal skall kunna nå sin arbetsplats på ett effektivt sätt inom en rimlig restid (max 1 tim i varje riktning).

Lokalalternativen nedan beskrivs i den mån de fyller ovan angivna krav.

Aktuella alternativ

Dieselverkstaden, vid Sickla i Nacka kommun. Vård: Ljungberggruppen.

1. Dieselverkstaden är en industribyggnad från ca 1910, vilken ingått i Atlas Copcos industriområde vid Sickla i Nacka. Byggnaden är numera ombyggd till ett kulturhus. Den del av byggnaden som erbjuds länsmuseum är orenoverad och utgörs till större delen av en oinredd industrihall som bärs upp av pelare. Två olika utrymmen finns lediga för museet, varav det ena som är beläget i byggnadens norra hörn har bäst förutsättningar för vår verksamhet. Här finns en egen entré till den tänkta publika delen och en separat personalingång. Huvudentrén till Dieselverkstaden vetter mot sydväst. Här finns en gemensam reception för kulturhuset. Förutsättningarna för museiverksamhet i lokalen är mycket goda, särskilt för den publika delen, men kräver ombyggnad. En enkel förprojektering för detta ändamål har gjorts för vår ansökan om medel från Boverket.
2. Dieselverkstaden ligger strax utanför Stockholms stad, i Nacka kommun.
3. Dieselverkstaden läge i förhållande till kommunikationer är mycket strategiskt. Med kommunala färdmedel nås platsen med flera busslinjer (7 linjer) och Saltsjöbanan från Slussen (2-5 min restid). Hållplatserna ligger intill lokalerna och gångtiden försumbar. Platsen ligger även väl i förhållande till de stora väglederna till och från Stockholm. Under 2004 invigs Södra länken, vilken kommer att passera intill Dieselverkstaden. Därmed blir det vara mycket lätt och smidigt att ta sig med bil till platsen från alla delar av länet. Parkeringsplatser finns i direkt anslutning till lokalen och med god tillgång i det intilliggande köpcentrumet.
4. Dieselverkstaden är ett kulturhus som idag rymmer Nacka kommuns barn- och ungdomsverksamhet med bibliotek och olika aktiviteter, Blåsarsymfonikerna med

Länsmusiken (landstingsverksamhet), Klätterverket (klättring på särskilda klättrväggar), teatersalong med bio och restaurang. En gemensam policy finns för verksamheterna i kulturhuset som går ut på att dessa skall samverka på olika sätt, bl.a. med marknadsföringen som sker samlat under namnet Dieselverkstaden. Dieselverkstaden erbjuder många andra former av samverkan såsom samarbete genom gemensam programverksamhet samt möjlighet till lån av stora publika lokaler (teatersalongen) vid tillfälliga särskilt publikdragande arrangemang.

5. Dieselverkstaden är en exteriört välbevarad industrihall i tegel från ca 1910 som varit en del av Atlas Copcos stora industriområde vid Sickla. Huset har goda arkitektoniska kvaliteter och är en del av en för Stockholms län typisk kulturmiljö från industrialismens tidevarv – d.v.s. verkstadsindustri. Verksamheten är idag nedlagd på platsen med de flesta byggnaderna från den verksamma tiden finns kvar med fina och typiska exempel på industribyggnader från olika tider. Huset och miljön fyller sålunda detta villkor.
6. De idag befintliga verksamheterna i huset (se under 4) drar ca 2200 besökare om dagen. Det intilliggande köpcentrumet drar många besökare varav en stor del skulle kunna vara potentiella museibesökare.
7. Det strategiska läget i förhållande till allmänna kommunikationer medför att personalen får en rimlig resväg till arbetsplatsen oberoende var de bor i Stockholm.

Huvudsta gård, vid Huvudsta i Solna kommun. Ägare: Familjen Wibom.

1. Intill Huvudsta gård låg en båthall från slutet av 1950-talet som brann ned år 2000. Ägaren till gården har låtit rita en nybyggnad på platsen som erbjuds för uthyrning som kontorslokaler. Eftersom bygget inte är påbörjat, finns goda möjligheter att påverka husets disponering så att det passar för museets krav. Tillräcklig takhöjd för utställningar finns i en lämplig del av huset. Som mest rymmer byggnadsytan 2000 kvm.
2. Huvudsta gård ligger strax utanför Stockholms stad i kranskommunen Solna.
3. Huvudsta gård ligger nära tunnelbanans linje 11:s station Huvudsta och nås från Centralen på ca 7-8 minuter. Gångvägen är mycket tydlig; en rak nedförsbacke (gårdens gamla allé) från stationen som leder fram till gården och som tar ca 7 min att promenera. Intill ligger också Essingeleden (3-4 min avstånd med bil) varför Huvudsta gård ligger väl i förhållande till de stora väglederna till och från Stockholm.
4. Andra kulturverksamheter saknas i området.
5. Huvudsta gård är en typisk representant för de många små herrgårdar som präglar stora delar av länet. Byggnaderna är genomgående välbevarade och väl hållna. Huvudbyggnaden uppfördes 1836 åt den ryska ambassadören Peter van Suchtelen. Uthus och stallbyggnaderna är från ungefär samma tid. Som helhet är herrgårdsmiljön mycket tilltalande med sitt strandnära läge. Den nära kontakten med vatten känns också typiskt för länet med skärgården och Mälaren som ett ofta dominerande inslag i landskapsbilden. Platsen framstår som en grön oas vid sidan av de moderna bostadsområdena i Huvudsta.
6. I anknytning till gården finns ett ridstall med ett 40-tal hästar. I huvudbyggnaden bedrivs konferensrörelse. Direkt väster om den aktuella byggnadstomten ligger Huvudstabadet

vilket är ett allmänt bassängbad, ibland med simtävlingar. Strax öster om Huvudsta ligger 4H-gården Augustendal med smådjur och ponnyhästar. Utefter Mälärstranden förbi Huvudsta gård löper en mycket vacker strandpromenad. Med anledning av de olika verksamheterna och strandpromenaden är området relativt välbesökt, främst under sommarhalvåret.

7. Det nära läget till Huvudsta T-banestation, vilken nås på 7-8 min från Centralen gör att personalen får en rimlig resväg till arbetsplatsen oberoende var de bor i Stockholm.

Övrigt. Alternativet medför att museet får ett eget hus, vilket kommer att stärka vår identitet och göra oss synligare. Framtida utbyggnad bör vara möjligt.

Bolindersverken, Bolinders strand, Järfälla kommun. Ägare JM Bygg.

1. JM har meddelat att den lokalitet som förevisats oss tidigare inte rymmer de krav museet har skrivit fram på den nya lokalen i utvecklingsplanen. Deras nya förslag är en oinredd lagerbyggnad från 1918 (byggnad K), vilken ligger bakom de äldre industribyggnaderna som vetter mot tillfarten till området. Byggnaden måste byggas helt om för museets behov. Hyran idag är 600 kr /kvm, vilken dock kommer att öka med ombyggnadskostnaderna. Byggnaden har en yta och volym som täcker museets behov. Någon kalkyl för en hyra efter ombyggnaden är JM inte beredda att ta fram i detta skede. Den hyresnivå som nämnts i samband med den tidigare aktuell byggnaden låg på ca 1400 kr/kvm.
2. Bolindersverken ligger ca 2 mil utanför Stockholm i Järfälla kommun.
3. Bolindersverken nås med kommunala färdmedel från Centralen i Stockholm med pendeltåg. Restiden är 25-26 min. Gångvägen från Kallhälls pendelstation till den aktuella lokalen är ca 10 min. Läget är decentralt i förhållande till trafiklederna till och från Stockholm, med undantag för E18 (mot Västerås) som löper intill platsen. Bolindersverken ligger ca 2 mil från Essingeleden.
4. Andra kulturverksamheter saknas i området.
5. Bolindersverken är en typisk kulturmiljö för länet i den meningen att byggnaderna rymt verkstadsindustri, vilket var den dominerade industrinäringen i Stockholm under den industriella epoken. Den aktuella byggnaden har en delvis förändrad exteriör: nya fönster i fönsteröppningar som delvis igensatts med röd trapetskorrigerad plåt och på taket sinuskorrigerad plåt.
6. Inga andra publikdragande verksamheter finns i området. I Bolindersverkens övriga byggnader finns olika företag inhyrda, dock utan affärsverksamhet på platsen. Ett bostadsområde uppförs för närvarande för totalt 2 500 invånare. Bolindersverken ligger intill Mälaren och de aktuella lokalerna ligger ca 200 m från stranden, dock utan visuell kontakt med vattnet.
7. Det decentrala läget i länet och i förhållande till de kommunikativa centralpunkterna kommer att medföra långa restider för de flesta av museets anställda (ca 2-3 tim per dag).

Driftskalkyl

Lokal	Dieselverkstaden	Huvudsta gård	Bolindersverken
Yta kontor	831 kvm	ca 900 kvm	ca 900
Yta publikt	469 ”	ca 400 ”	ca 400
Total yta	1300 kvm (1750 kr/kvm)	1300 kvm (1500 kr/kvm)	1300 (600 kr/kvm**)
Kallhyra	2 275 000 kr	2 342 000 kr	?
El, värme mm	195 000 ”	177 000 ”	?
Fastighetsskatt	0 ”*	0 ”*	0 ”*
Förråd (250 kvm)	175 000 ”	? ”	? ”
Övr (garageplats mm)	100 000 ”	? ”	? ”
Summa:	2 745 000 kr	? ”	? ”
Moms	687 000 ”		
Moms 40% avgår för uppdragsverks.	-275 000 “		
TOTALT	3 148 000 kr	? ”	... ? ”

*Dieselverkstaden klassas som kulturbyggnad och är därmed befriad från fastighetsskatt. Även alternativen vid Huvudsta och Bolindersverken bör kunna klassas som kulturbyggnad och därmed undgå fastighetsskatt.

** Hyran avser lagerbyggnaden före ombyggnad till museilokal. Vad hyran blir efter ombyggnaden kan inte beräknas idag.

Tyvärr är inte kalkylerna för Huvudsta gård och Bolinder fullständiga eftersom de nödvändiga byggnadsarbetena inte är möjliga att projektera i detta skede.

Museet har goda möjligheter att få ekonomiskt stöd för ombyggnad av den aktuella lokalen och inköp av inventarier från Boverket. Det ekonomiska stödet för ombyggnad skapar möjligheter till att förhandla ned hyran för de nya lokalerna till en för museet rimlig nivå.

Flyttkostnader

I den ursprungliga planeringen (i ansökan till SLL Kn för 2003) räknade museet med att finansiera flytten genom att den utökade ramen skulle falla ut redan 2003, d.v.s. ett år före en flytt som då planerades ske vid årsskiftet 2003/2004. Flyttkostnaderna inbegrep även nya inventarier för hela museet (mycket är starkt nedslitet), särskilt i den publika delen samt stöd av inredningsarkitekt och scenograf/museiexpert för hjälp att bestämma inredning och forma ett lämpligt utställningskoncept för lokalerna. En särskild satsning på de första utställningarna i huset bör också läggas in i denna fas eftersom vi börjar med tomma lokaler. Följande kostnader beräknas förväntas vid en flytt:

Kostnader för flytt av boklager, inventarier, maskiner mm	300 000 kr
Kostnader för flytt av datorer, nätverk och server	50 000 ”
Inköp av nya inventarier	1 350 000 ”
Arvode för inredningsarkitekt	150 000 ”
Arvode för scenograf/museiexpert	150 000 ”
Utställningsproduktion	1 400 000 ”

TOTALT

3 400 000 kr

Ökade verksamhetskostnader i de nya lokalerna

Vid en flytt till lokaler med utökade ytor för publik verksamhet måste öppettiderna utökas. Idag har museet öppet 12 00-16 00 tis-tors och sön. I de nya lokalerna måste vi hålla öppet alla dagar i veckan 12 00-16 00, utom måndag. På förmiddagarna skulle museet kunna ta emot grupper på beställning. Två dagar i veckan bör vi ha kvällsöppet för de grupper som inte annars har möjlighet att besöka oss, t ex tisdagar och torsdagar. Dessa dagar har vi förslagsvis öppet 12 00-20 00. Den utökade öppettiden medför behov av mer frontpersonal, t ex museivakter. Ett sätt att få kunnig personal är att timanställa studenter på universitetet som läser museiämnen.

När länsmuseum nu ska konkurrera med andra museer måste vi öka vår insats i marknadsföring och trycksaker i form av programblad, affischer och utställningskataloger. För att kunna göra riktigt professionella informationsinsatser vid större evenemang och utställningsställningar bör det avsättas medel för externa tjänster.

De avsatta medlen för utställningsproduktion i huset är blygsam. Här räknar vi med att museet även kan söka medel från länsstyrelsen, t ex för de arkeologiska utställningarna.

Nya tjänster

1 museipedagog	340 000 kr
extra frontpersonal	200 000 ” (timanställda)

Marknadsföring

Ökade annonseringskostnader, marknadsföringsplan	200 000 ”
---	-----------

Trycksaker

Program	50 000 ”
Affischer	20 000 ”
Utställningskataloger	100 000 ”

<i>Utställningsproduktion</i>	600 000 ”
-------------------------------	-----------

TOTALT	1 510 000 kr
--------	--------------

Se vidare Kalkyl för länsmuseum i nya lokaler.

Ekonomisk plan för flytt och utveckling av länsmuseum

Den föreslagna flytten och utvecklingen av verksamheten grundas på den under år 2002 framtagna utvecklingsplanen för länsmuseum. Genomförandet av dessa planer förutsätter dels en engångskostnad för flytt och olika investeringar i samband med denna på 3,4 milj kr, dels en höjning av landstingsbidraget med ca 4 milj, kr för att täcka ökade kostnader för lokalhyra och utökad verksamhet enligt planerna.

Museiledningen är väl medveten om det finansiella läget för landstinget och förespråkar därför att investeringarna enligt ovan genomförs under en 2-års period (2004-2005). På så sätt kan landstingets finansiella åtagande för museet höjas i två steg och övriga investeringar i samband med flytten dras ut över en längre period. Det första steget i planen (år 1) blir då att ordna goda kontorslokaler åt verksamheten (ombyggnad och inredning) och påbörja planeringen av de publika utrymmena. I det andra steget (år 2) inreds den publika delen av lokalerna samtidigt som utställningarna byggs och marknadsföringsåtgärder planeras. För att kunna genomföra flytt och utbyggnad av museet enligt en stegvis modell krävs dock en överenskommelse mellan museet och landstinget som skapar garantier för att planeringen verkligen kan genomföras.

Förordat flyttalternativ

Med skrivelsen ovan som underlag har läns museets styrelse vid ordinarie möte den 3 juni 2003 enhälligt förordat en flytt av verksamheten till Dieselvekstaden i Nacka kommun.

Ulla Parkdal
Ordförande i stiftelsen
Stockholms läns museum

Peter Bratt
Länsmuseichef

Bilaga

Jämförelse i tillgänglighet och miljö mellan lokalalternativen

	<i>Dieselverkstaden</i>	<i>Huvudsta gård</i>	<i>Bolindersverken</i>
Läge:	Sickla, Nacka kommun	Huvudsta gård, Solna	Bolinders strand, Järfälla
Ressätt:	Saltsjöbanan, bussar från Slussen till Sickla	T-bana från T-centralen till Västra skogen el. Huvudsta	Pendel från Centralen
Restid:	Buss: 5 min alternativt Saltsjöbanan: 5 min	T-bana: 7-8 min	Pendel: 25-26 min
Gångtid:	Ingen, stationerna ligger intill lokalerna	Ca 7 min	Ca 10 min
Lokal:	Del i ett kulturhus med bibliotek, ungdomsaktiviteter, musik, teater, kafé och restaurang. Idag har Dieselverkstaden ca 2200 besök om dagen. Egen entré, intern kommunikation från kulturhusets huvudentré utreds för närvarande	Egen byggnad som nyuppförs. Konferensanläggning i herrgårdens huvudbyggnad.	Del i en äldre industribyggnad ombyggd för kontor för olika företag. Inga andra kulturinstitutioner i området
Yttre miljö:	Kulturhus intill större köpcentrum. Mycket folk i rörelse alla dagar i veckan, även kvällstid.	Byggnaden kommer att ingå i en herrgårdsmiljö från tidigt 1800-tal. Intill ligger ett allmänt friluftsbad (Huvudstabadet) och ett större ridstall med ridverksamhet. Strandnära läge med möjlighet till egen brygga. Strandpromenad. Populärt utflyktsmål för bad, ridning och promenader efter stranden	Läge intill Mälaren. Bostadsområde för 2500 invånare nyuppförs intill industriområdet.